

عنوان و نام پدید آور : واقعه عاشورا: درمنابع کهن / به کوشش گروه سیره نگاری پژوهشکده علوم و معارف حدیث؛ ترجمه ابوالقاسم پاینده... (ودیگران)

مشخصات نشر : قم : موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهري : ۱۰۲۹ ص.

فروست: موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث/پژوهشگاه قرآن و حدیث / پژوهشکده علوم و معارف حدیث: ۱۱۳
ISBN: 978 - 964 - 895 - 5

وضعيت فهرست نويسى : فيبا

يادداشت : ترجمه ابوالقاسم پاینده، سید هاشم رسولی محلاتی، عبدالهادی مسعودی، محمدباقر کمره‌ای، ابوالحسن میرابوطابی، بهزاد جعفری .

موضوع : حسين بن على (ع). امام سوم، ۴ - ۶۱ ق.

موضوع : Hosayn ibn Ali,Imam III,625-680

موضوع : واقعه کربلا، ۶۱ ق.

موضوع : Karbala,Battle of,Karbala,Iraq,680

موضوع : عاشورا

موضوع Tenth of Muharram:

شناسه افزوده : موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث

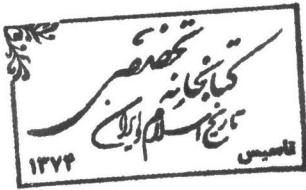
شناسه افزوده : موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث/پژوهشگاه قرآن و حدیث /

پژوهشکده علوم و معارف حدیث. گروه سیره نگاری

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ او ۴۱/۵ BP

رده بندی دیوبی: ۹۵۳۴/۹۹۷

شماره کتاب‌شناسی ملی : ۴۳۲۳۳۱۶

وَاوِعَةٌ عَاشُورَا

در منابع کهن

فارسی-عربی

تاریخ طبری (م ۳۱۰ ق)، ارشاد مفید (م ۴۱۳ ق)، فتح ابن اعثم (م ۳۱۴ ق)،
لہوف سید ابن طاووس (م ۴۶۴ عق)، امامی صدوق (م ۳۸۱ ق)،
محتال الطائیین ابوالفرق (م ۳۵۵ ق)

واقعه عاشورا (در منابع کهن)

تاریخ طبری (م ۱۰۳ ق)، ارشاد مفید (م ۴۱۳ ق)، فتوح ابن اعثم (م ۳۱۴ ق).

لہوف سید ابن طاووس (م ۲۶۷ ق)، امامی صدوق (م ۳۸۱ ق).

مقاتل الطالبین ابو الفرج (م ۳۵۶ ق).

به کوشش: گروه «سیره نگاری» پژوهشکده علوم و معارف حدیث / ۱۱۳ / ترجمه: ابوالقاسم پاینده، سید هاشم رسولی محلاتی، عبدالهادی مسعودی، محدث باقر کمره‌ای، ابوالحسن میرابوطابی، بهزاد جعفری

بازبین ترجمه: محمد مرادی

مقالات گرفته: امیر حسین ملکپور، رعد بهبهانی، عبدالکریم حلفی

سرور استار: علی خنیفرزاده

ویراستار فارسی: حسین پورشريف

ویراستار عربی: حسنین دباغ

نمونه‌خوان فارسی: علینقی پارسانیا، محمود سپاسی، مصطفی اوچی،

سید هاشم شهرستانی، مهدی جوهرچی، محمد محمودی

صفحه آرا: سید علی موسوی کیا

خوشنویس: حسن فرزانگان

مدیر آماده‌سازی: محمد باقر نجفی

ناشر: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث

چاپ: اول / ۱۳۹۵

چاپخانه: دارالحدیث

شارکان: ۱۰۰۰

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: قم، میدان شهداء، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵ تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۲۳ / فاکس: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۷۱ / ۰۲۵ - ۳۷۱۸۵ / ۴۴۶۸

نمایشگاه دائمی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۴۵ - ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۴۵ فروشگاه شماره «۲» (قم، خیابان معلم،

مجتمع ناشران، طبقه همکفت پلاک ۲۹) تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۸۴۲۳۰۹ / ۰۲۵ - ۳۷۸۴۲۳۱۰ فروشگاه شماره «۳» (شهر

ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام درب شرقی ۷) تلفن: ۰۲۱ - ۵۵۹۵۲۸۶۲

فروشگاه شماره «۴» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام درب جنوبی) تلفن: ۰۲۱ - ۵۱۲۲۴۴۹۳

فروشگاه شماره «۵» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام بازار قدیم) تلفن: ۰۲۱ - ۵۵۹۳۰۹۹۹

پلاک ۱۹/۱

<http://darolhadith.ir>

darolhadith.20@gmail.com

ISBN: 978 - 964 - 493 - 895 - 5

*کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۳۱۴۰۱۴۳۸۰۰۱۰۱۵

فهرست اجتالی

٦	پیش گفتار
١١	گزارش یکم : مقتل سید الشهدا عليه السلام به روایت «تاریخ الطبری»
٣١٧	گزارش دوم : مقتل سید الشهدا عليه السلام به روایت «الإرشاد» شیخ مفید
٤٧٩	گزارش سوم : مقتل سید الشهدا عليه السلام به روایت «الفتوح» ابن اعثم
٧٢١	گزارش چهارم : مقتل سید الشهدا عليه السلام به روایت «الملهوف» سید ابن طاووس
٨٧٩	گزارش پنجم : مقتل سید الشهدا عليه السلام به روایت «الأمالی» شیخ صدوق
٩٤٩	گزارش ششم : مقتل سید الشهدا عليه السلام به روایت «مقاتل الطالبین» ابو الفرج اصفهانی

پیش‌کفتار

منابع حدیثی و تاریخی فراوانی، حادثه کربلا را گزارش کرده‌اند؛ ولی می‌توان گفت که در میان همه آنها، شش منع، به دلیل قدمت، اعتبارنسبی، جامعیت و نیز پیوستگی روایت، از گذشته تا امروز، به گستردنگی مورد استناد قرار گرفته‌اند. این منابع عبارت اند از: تاریخ الطبری، الإرشاد، الفتوح، الملهوف، امالي الصدوق و مقاتل الطالبین. ما نیز در نگارش دانش نامه امام حسین علیه السلام، از این شش منع، فراوان بهره

گرفته و حتی متن کامل گزارش‌های این منابع را در پایان آن کتاب آورده‌ایم.

اما از آن‌جا که شاید افرادی نمی‌توانند و یا نمی‌خواهند دوره شانزده جلدی دانش‌نامه یاد شده را تهیه کنند و در عین حال، مایل اند منابع یاد شده را داشته باشند، در کتاب حاضر، متن گزارش‌های منابع ششگانه یاد شده از وقایع کربلا، همراه با ترجمه، به صورت کتاب مستقل، در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. و اینک توضیح کوتاهی درباره این منابع، به ترتیبی که در کتاب آمده‌اند:

۱. گزارش طبری (م ۳۱۰ق) در کتاب «تاریخ الطبری» از واقعه عاشورا

تاریخ الطبری، نوشته ابو جعفر محمد بن جریر طبری، یکی از مهم‌ترین منابع تاریخی در تبیین تاریخ اسلام، از جمله واقعه عاشوراست. نکته بسیار مهم در گزارش طبری از این واقعه، آن است که برخی از مقتل‌های معتبر و مفقود (مانند: مقتل ابو محنف) را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد و جزئیاتی را از حادثه کربلا ارائه می‌نماید که دیگران گزارش نکرده‌اند و هیچ پژوهشگری از آنها بی‌نیاز نیست. نسخه مورد استفاده از این اثر در اینجا، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، چاپ

دار المعارف قاهره و ترجمة ابوالقاسم پاینده (۱۲۹۰ - ۱۳۶۳ ش)، از انتشارات اساطیر تهران است.

۲. گزارش شیخ مفید (م ۴۱۳ق) در کتاب «الإرشاد» از واقعه عاشورا

هر چند مبنای اصلی گزارش شیخ مفید هم مانند طبری، همان کتاب ابو مخفف است، لیکن تفاوت‌های قابل توجهی در آن وجود دارد.

به طور کلی، گزارش طبری (نویسنده برجسته اهل سنت) و گزارش شیخ مفید (نویسنده برجسته شیعه)، دو منبع کامل و معتبر (و عمدتاً متکی بر گزارش ابو مخفف) از واقعه عاشورایند که خوانندگان را از منابع دیگری با همین سیاق (نظیر انساب الأشراف)، بی نیاز می‌سازند.

نسخه مورد استفاده از این اثر، تحقیق مؤسسه آل البيت لایحاء التراث، چاپ انتشارات مهر قم، و ترجمة سیده‌هاشم رسولی محلاتی، از انتشارات اسلامیه تهران است.

۳. گزارش احمد ابن اعثم کوفی (م ۳۱۴ق) در کتاب «الفتوح» از واقعه عاشورا

هر چند این کتاب در ردیف منابعی مانند تاریخ الطبری و الإرشاد مفید نیست، لیکن یکی از منابع کهن و مهم تاریخ عاشورا شمرده می‌شود؛ چراکه گزارش‌هایی انحصاری دارد و در نگارش‌های پس از آن (بویژه مقتل خوارزمی و الملھوف سید ابن طاووس)، بسیار تأثیرگذار بوده است.

نسخه مورد استفاده از این اثر، تحقیق علی شیری، چاپ دار الأضواء بیروت و ترجمة آقای عبدالهادی مسعودی است که به سفارش پژوهشکده علوم و معارف حدیث، انجام گرفته است.

۴. گزارش سید ابن طاووس (م ۶۶۴ق) در کتاب «الملھوف» یا «لهوف» از واقعه عاشورا

زیبایی و خوش‌دستی متن این مقتل و شخصیت مؤلفش - که به زهد و معنویت، شهرت دارد - موجب اقبال جامعه شیعی بدان گردیده است.

نسخه اين اثر، تحقيق فارس حسون تبريزيان (م ۱۴۲۶ق)، چاپ دار الأسوء تهران وترجمه ابوالحسن ميرابوطاليبي (۱۳۱۱ - ۱۳۸۳ ش)، از انتشارات دليل ما در قم است.

۵. گزارش شيخ صدوق (م ۳۸۱ق) در كتاب «الأمالى» از واقعه عاشورا

صدقوق، در اين كتاب، واقعه کربلا را ضمن احاديث نقل شده از امامان اهل بيت علیهم السلام آورده است. گزارش شيخ صدوق، در عين کوتاه بودن، نکات قابل توجهی برای پژوهشگران در بردارد.

نسخه مورد استفاده، از اين اثر، تحقيق قسم الدراسات الإسلامية لمؤسسة البعثة، چاپ مؤسسه البعثة تهران و ترجمة محمد باقر کمره‌اي (۱۲۸۴ - ۱۳۷۴ ش)، از انتشارات اسلامیه تهران است.

۶. گزارش ابو الفرج اصفهاني (م ۳۵۶ق) در كتاب «مقاتل الطالبین» از واقعه عاشورا

از جمله دلایل انتخاب اين گزارش، قدمت و اعتبار منبع، مستند بودن گزارش‌ها و ارائه نکاتی نو در عين کوتاهی متن، در باره حوادث عاشوراست. نسخه مورد استفاده از اين اثر، تحقيق سید احمد صقر، از انتشارات الشريف الرضي قم و ترجمة آقای بهراد جعفری از انتشارات جعفری راد تهران است.

نکاتی در باره اين كتاب

در باره اين كتاب، چند نکته ضروري، يادآوري می‌گردد:

۱. برخی از مطالبی که در اين مقتل‌ها آمده‌اند، به دليل اشكال محتوا یا کم‌فايده بودن، در متن دانش‌نامه امام حسین علیهم السلام، مورد استفاده نگرفته یا مورد نقد، واقع شده‌اند. از اين رو، عرضه متن كامل آنها در اينجا، تنها به جهت فوایدي است که در ارائه متن كامل و پيوسته وجود دارد و هرگز به معنای تأييد همه مطالب آنها نیست، چنان‌که اين آثار، همچون ديگر كتاب‌های تاريخی، گزارش‌های متفاوت و گاه متعارضی از وقایع دارند که در اينجا تلاشی برای حل آنها صورت نگرفته

است. البته در متن دانش نامه پیش‌گفته، ضمن نقدها و توضیحات، پژوهش‌هایی گسترشده و در خور در این حوزه‌ها انجام شده است.

۲. ترجمه‌ها به لحاظ سبک، متفاوت اند و تلاش شد برای رعایت امانت، تصریفی در آنها صورت نگیرد و بجز موارد اندک - که اشکال محززی داشتند و یا افزوده‌های غیر ضرور در میان بود و یا بخشی از متن، ترجمه نشده بود و ترجمه شد -، تغییر خاصی در آنها صورت نگرفته است. ضمناً اسناد رجالی نقل‌ها و روایات تاریخی، از سوی خود مترجمان، حذف شده است.

۳. گاه برای روشن شدن یک نکته یا توضیح در باره شخصی، ناگزیر از افزودن نکته‌ای یا نام کسی در متن شده‌ایم که افزوده‌ها، در بین دو کروشه (قلاب) آمده‌اند. ضمناً از آن‌جا که در متن و ترجمة تاریخ الطبری به ندرت عنوان وجود داشت، با هدف تفکیک مطالب، عناوینی (البته در میان کروشه) افزوده شد.

۴. از آن‌جا که در این منابع، نام ائمه علیهم السلام بخصوص امام حسین علیه السلام به فراوانی تکرار شده، گاه از تکرار عبارت‌های تعظیم و تکریم، خودداری شده است.

۵. به منظور تسهیل دسترسی خواننده به منبع اصلی (در آدرس یابی)، شماره جلد و صفحه منابع اصلی، در کنار صفحات درج گردیده و نقطه شروع هر صفحه نیز با توب سیاه، نشان داده شده است.

ضمن سپاس‌گزاری از همه عزیزانی که در آماده‌سازی این مجموعه همکاری داشته‌اند، بویژه حجج اسلام سید محمود طباطبائی و سید روح الله سید طبائی، از خداوند منان برای همه آنان پاداشی در خور فضل و کرامتش مسئلت دارم.

محمد محمدی ری شهری

۱۳۹۵ / ۰۴ / ۲۷

۱۴۳۷ شوال